

سیدیا سر جبرائیلی

«برجام» به زبان ساده/سرنوشت تحریم‌ها چه خواهد شد؟

در صورتی که گزارش آژانس درباره مسائل فیما بین - که حداکثر تا 24 آذر باید آماده شود - مثبت باشد، هر زمان که ایران تعهدات 11 بندی خود را به اتمام رساند و انجام آنها توسط آژانس تائید شد، «روز اجرا» یعنی روز لغو و تعلیق بخشی از تحریم‌های برجام فرا خواهد رسید.

بررسی سند 159 صفحه‌ای برجام (JCPOA) نشان می‌دهد اعضای 1+5 در ازای محدودیت‌های 8 و 10 و 15 ساله و نظارت‌های 20 و 25 ساله و دائمی داوطلبانه که ایران در برنامه هسته‌ای خود می‌پذیرد، بناست بخشی از تحریم‌ها علیه کشورمان را رفع نمایند. در این مقطع، مهم‌ترین پرسشی که به نظر می‌رسد برای افکار عمومی در ایران مطرح است، چگونگی و زمان بندی رفع تحریم‌ها در توافق جامع باشد. یادداشت حاضر می‌کوشد با تدقیق در برجام، به این سوالات پاسخ دهد.

اجرای توافق هسته‌ای در سند برجام در حقیقت شامل 5 مرحله است: 1- جمع بندی (Finalization) 2- پذیرش (Adoption) 3- اجرا (Implementation) 4- انتقال (Transition) 5- پایان اعتبار قطعنامه شورای امنیت (UNSCR Termination).

مرحله «جمع بندی»: در واقع روز سه شنبه 23 تیرماه بود که اطراف مذاکره درباره متن برجام به توافق رسیدند. قرار است شورای امنیت سازمان ملل متحد نیز طی قطعنامه‌ای از این متن حمایت (endorse) نماید.

مرحله پذیرش: یک بازه زمانی 90 روزه پس از صدور قطعنامه شورای امنیت به عنوان مرحله «پذیرش» در نظر گرفته شده است که بناست در این مدت، کنگره در آمریکا توافق را بازبینی کرده و نظر خود را درباره رد یا پذیرش آن اعلام نماید. در ایران نیز، شورای عالی امنیت ملی ایران به عنوان متولی پرونده هسته‌ای، جمع بندی را مورد بازبینی قرار خواهد داد. مجلس شورای اسلامی هم می‌تواند تطبیق توافق با «طرح الزام دولت به حفظ دستاوردهای هسته‌ای» را که دوم تیرماه به تصویب رساند بررسی و اعلام نظر کند. در این مدت 90 روز، ایران اجرای بخشی از توافق را که مربوط به «نقشه راه» توافق شده با آژانس بین المللی انرژی اتمی است، آغاز خواهد کرد. طبق این نقشه راه قرار است تا 23 مهر تمام اقدامات لازم در رابطه با حل و فصل مسائل فیما بین ایران و آژانس انجام شده و آژانس نیز گزارش خود را در این رابطه حداکثر تا تاریخ 24 آذر ارائه نماید.

پس از سپری شدن بازه زمانی 90 روزه - یا هر زمانی زودتر از این زمان که طرفین اعلام آمادگی کنند - روز «پذیرش» فراخواهد رسید. یعنی نیمه دوم مهرماه 94 را می‌توان به عنوان روز پذیرش در نظر گرفت. در این روز ایران رسماً به آژانس اعلام خواهد کرد که در «روز اجرا» پروتکل الحاقی را پذیرفته و کد اصلاحی 3.1 (مربوط به اعلان پیش از اجرای هر برنامه هسته‌ای) را کاملاً اجرا خواهد کرد، همچنین رسماً اعلام خواهد شد که تهران اقدامات لازم را در رابطه با حل و فصل مسائل فیما بین خود و آژانس انجام داده است. در روز پذیرش، اتحادیه اروپا آئین نامه‌ای مبنی بر لغو تحریم‌ها از «روز اجرا» تصویب کرده و رئیس جمهور آمریکا نیز بخشنامه‌ای را مبنی بر «تعلیق» تحریم‌های مشخص شده در برجام از «روز اجرا» صادر خواهد کرد، اما هیچ تحریمی در این مقطع لغو یا تعلیق نخواهد شد. حتی قطعنامه‌های تحریم شورای امنیت نیز در روز پذیرش (نیمه دوم مهر) لغو نخواهند شد.

مرحله اجرا: «روز اجرا» یعنی روز لغو و تعلیق بخشی از تحریم‌های مورد اشاره در برجام، زمانی فرا خواهد رسید که آژانس اجرای تعهدات ایران و نیز حل و فصل مسائل فیما بین با تهران را تائید نماید. به عبارت دقیق تر،

پس از روز پذیرش، ایران تعهدات 11 بندی مندرج در برجام از جمله موارد زیر را باید انجام دهد: تعطیلی مرکز تحقیقات اراک، تخریب و بازطراحی رآکتور آب سنگین اراک، کاهش ظرفیت غنی سازی، محدود کردن برنامه تحقیق و توسعه سانتریفیوژها طبق برجام، توقف غنی‌سازی در فردو و خارج کردن مواد از آن و حفظ 1044 سانتریفیوژ بدون غنی سازی، کاهش ذخایر اورانیوم غنی شده به 300 کیلوگرم از حدود 10 500 سانتریفیوژ IR-1 در انبارهای تحت نظارت آژانس و معدوم ساختن باقی سانتریفیوژها (ایران حدود 19 هزار سانتریفیوژ IR-1 دارد)، شروع به اجرای موقت پروتکل الحاقی و اجرای کامل کد اصلاحی 3.1 و...

در صورتی که گزارش آژانس درباره مسائل فیما بین - که حداکثر تا 24 آذر باید آماده شود- مثبت باشد، هر زمان که ایران تعهدات 11 بندی خود را به اتمام رساند و انجام آنها توسط آژانس تأیید شد، «روز اجرا» یعنی روز لغو و تعلیق بخشی از تحریم های برجام فرا خواهد رسید. در روز اجرا، شورای امنیت سازمان ملل، لغو عملی قطعنامه های قبلی این شورا را بر اساس قطعنامه جدید، آغاز می کند هرچند برخی تحریم های قطعنامه های پیشین پابرجا خواهد ماند. همچنین، اتحادیه اروپا لغو بخشی از تحریم‌های اشاره شده در برجام را اجرایی نموده اما لغو بخشی دیگر را به «مرحله انتقال» موکول خواهد کرد. آمریکا نیز اجرای «تعلیق» بخشی از تحریم های مندرج در برجام را آغاز خواهد کرد.

در این مرحله، بخشی از افراد، شرکت ها و نهادهایی که در ضمیمه 2 برجام آمده از لیست تحریم خارج شده و برخی دیگر همچنان باقی خواهند ماند. در رابطه با تعلیق تحریم های آمریکا و لغو نشدن آنها در این مرحله باید گفت، تعلیق، «ساختار تحریم ها» را حفظ می کند و در سند برجام، صرفا قرار شده است دولت آمریکا در چارچوب اختیارات موجود، موانع ناشی از قوانین و ساز و کارهای موجودی را که مانع انتفاع ایران از تعلیق تحریم ها می شوند را در حد توان مرتفع نماید، اما تعهد قطعی داده نشده است.

مرحله انتقال: 8 سال پس از «روز پذیرش»، یا زمانی که مدیر کل آژانس گزارشی را منتشر کرده و اعلام کند به این نتیجه رسیده است استفاده از مواد هسته ای در ایران در فعالیت های صلح آمیز باقی مانده است (هر کدام از این دو رویداد زودتر اتفاق بیفتد) «مرحله انتقال» فرا خواهد رسید. در «روز انتقال»، ایران پروتکل الحاقی را تصویب خواهد کرد (ratify) با پذیرش (apply) متفاوت است). اتحادیه اروپا باقی افراد و نهادهای مندرج در برجام را از لیست تحریم خارج کرده و تحریم های باقی مانده را نیز لغو خواهد کرد. آمریکا نیز افراد باقیمانده در ضمیمه 2 برجام را که در روز اجرا از لیست خارج نکرده بود، از لیست تحریم خارج کرده و «تلاش» خواهد کرد (seek) از طریق کنگره، بخشی از قوانین تحریم را که تا آن زمان صرفا تعلیق شده بودند، لغو (Terminate) نماید. البته تضمین قطعی برای این امر داده نشده است.

در حال حاضر به دلیل اشکالاتی که در درج شماره های مفاد تعهدات اتحادیه اروپا درباره تحریم‌ها و نیز تفکیک نشدن 4 پیوست مربوط به افراد، نهادها و شرکت هایی که بناست از لیست تحریم خارج شوند و در متن مورد اشاره هستند، نمی توان به دقت مشخص کرد که در روز اجرا کدام تحریم ها برداشته شده و کدام افراد از لیست تحریم خارج خواهد شد و در روز انتقال کدام. اما اجمالا می توان گفت که اگر «روز اجرا» یعنی زمان ارائه گزارش مثبت آژانس درباره حل و فصل مسائل فیما بین و اتمام تعهدات ایران طبق نظر آژانس فرا برسد، عمده تحریم‌های مالی و بانکی، تجاری، نفتی و... لغو یا تعلیق شده و اکثرا تحریم‌های مربوط به تجهیزات و تکنولوژی و خدمات هسته ای و همچنین تسلیحات هستند که به روز «انتقال» موکول می شوند.

مرحله انقضاء: 10 سال بعد از روز پذیرش، «تاریخ انقضای» قطعنامه شورای امنیت فرا رسیده و آن دسته از تحریم‌هایی که در قطعنامه بعد از روز جمع بندی، حفظ شده بودند (عمدتا تسلیحاتی) لغو خواهند شد. در این روز است که در صورت سیر طبیعی و بدون اشکال اجرای برجام، پرونده هسته ای ایران از فصل هفتم منشور ملل متحد و دستور کار شورای امنیت سازمان ملل خارج خواهد شد.

برای مشاهده عناوین دقیق تحریم هایی که بناست در صورت طی موفقیت آمیز مراحل پنج گانه و 10

برجام برداشته شود، [این لینک](#) را مشاهده کنید.

انتهای پیام/

©2015 Fars News Agency. All Rights Reserved